

ใบความรู้ เรื่อง คำขวัญ

คำขวัญ คือ ข้อความที่แต่งขึ้น เพื่อให้ข้อคิดและค่านิยมที่ดีงาม เตือนใจให้ระลึกหรือปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแสดงลักษณะพิเศษ เฉพาะองค์กรใดองค์กรหนึ่งอย่างไรก็ดีพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายที่กระชับไว้ว่า คำขวัญ คือ ถ้อยคำที่แต่งขึ้น เพื่อเตือนใจหรือเพื่อให้เป็นสิริมงคล

ตัวอย่าง คำขวัญที่ให้ข้อคิดและค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ในวาระใดวาระหนึ่ง เช่น

ตัวตายดีกว่าชาติตาย

ยิ้มวันละนิด จิตแจ่มใส

ซื้อไว้ ใจเป็นสุข

พลังงานมีคุณค่า รักรักษาให้ยั่งยืน

ยาเสพติดคือมารร้าย บ่อนทำลายสังคมไทย

ตัวอย่าง คำขวัญที่แสดงลักษณะเฉพาะขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง
และอาจยึดถือเป็นประจำตลอดไป เช่น

รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่ศึกษา กีฬาเด่น (คำขวัญของโรงเรียน
แห่งหนึ่ง)

หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม (คำขวัญ
อาเซียน)

ตัวอย่าง คำขวัญที่ให้ข้อคิดข้อเตือนใจ นิยมจัดประกวดหรือแต่งขึ้น
เป็นประจำทุกปี เช่น

นิยมไทย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม (คำขวัญวันเด็ก
พุทธศักราช 2529)

พระคุณครูยิ่งใหญ่ สร้างไทยให้พัฒนา ขอบูชาครู (คำขวัญ
วันครู พุทธศักราช 2544)

ในการแต่งคำขวัญ เพื่อให้ผู้อ่านจดจำได้ง่าย และนำไปปฏิบัติ
ตามประสงค์ คำขวัญจึงเป็นถ้อยคำที่สั้นกระชับ ไม่ควรเกิน 16 คำ
(พยางค์) สละสลวย มีเสียงสัมผัส ไม่จัดเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง
เช่น

เมืองไทยจะรุ่งเรือง พลเมืองต้องมีวินัย (12 คำ)
มารยาทงาม น้ำใจดี ทุกชีวิจจะปลอดภัย (13 คำ)
อากาศเป็นพิษ ชีวิตจะสั้น ต้นไม้เท่านั้น ทั้งกันและแก้
(16 คำ)

ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว (แบ่งจังหวัดคำสมาธิ)
เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ (ซ้ำคำและเล่นคำ
ทั้งเสียงและสัมผัส)

อนึ่ง ปัจจุบันนิยมภูมิใจนำเสนอสิ่งดีเด่นของจังหวัดหรือของท้องถิ่น
ในเชิงประชาสัมพันธ์ เป็นคำคล้องจอง มิได้มีจุดประสงค์เตือนใจ

มิให้กระทำผิด และคิดปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เรียกว่า คำขวัญ เช่น

กรุงเทพฯ ดุจเทพสร้าง เมืองศูนย์กลางการปกครอง วัดวัง
งามเรืองรอง เมืองหลวงของประเทศไทย (คำขวัญกรุงเทพมหานคร)

ข้าวสารหอม พร้อมวัฒนธรรม (คำขวัญจังหวัดสุรินทร์)

เมืองพระยารัษฎา ชาวประชาใจกว้าง หมูย่างรสเลิศ

ถิ่นกำเนิดยางพารา เด่นสง่าดอกศรีตรัง ปะการังใต้ทะเล

เสน่ห์หาดทรายงาม น้ำตกสวยตระการ (คำขวัญจังหวัดตรัง)

ใบความรู้

เรื่อง การเขียนคำขวัญ

ความหมาย

คำขวัญ คือ คำพูดที่กล่าวให้เป็นข้อคิดหรือแนวทางปฏิบัติเนื่องในกรณีใดกรณีหนึ่ง หรือโอกาสใด โอกาสหนึ่ง เป็นข้อเตือนให้ระลึกถึงหน้าที่ การงานและความประพฤติต่าง ๆ

หลักการใช้ภาษาในการเขียนคำขวัญ

การเขียนคำขวัญให้น่าสนใจ ควรคำนึงในประเด็นต่อไปนี้

1. ใช้ถ้อยคำสั้น กระชับรัด มีความหมายลึกซึ้ง ใช้คำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป แต่ไม่ควรเกิน 16 คำ แบ่งเป็นวรรคได้ตั้งแต่ 1 - 4 วรรค เช่น
ห้องสมุด ดุจชุมคลัง แห่งปัญญา
มารยาทงาม น้ำใจดี ทุกชีวี จะปลอดภัย
อากาศเป็นพิษ ชีวิตจะสั้น ต้นไม้เท่านั้น ทั้งกันและแก้
2. เขียนให้ตรงจุดมุ่งหมาย แสดงความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างเด่นชัด หรือมีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว เพื่อให้จำง่าย เช่น
ขับรถถูกกฎ ช่วยลดอุบัติเหตุ
ทิ้งขยะไม่เลือกที่ หมดราสีทั้งสถาบัน
3. จัดแบ่งจังหวะคำสม่ำเสมอ เช่น
ยอมลำบากเมื่อหนุ่ม ดีกว่ากลุ่มเมื่อแก่
ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว

4. เล่นคำทั้งเสียงและสัมผัสและการซ้ำคำ ช่วยให้จำง่าย เช่น
เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ
ขับเร็วชิตขวา ขับช้า ชิตซ้าย
สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข
5. เป็นคำตักเตือนให้ปฏิบัติในทางที่ดี เช่น
จงขยันหมั่นอ่านเขียน จงพากเพียรเถิดพวกเรา
เมืองไทยจะรุ่งเรือง พลเมืองต้องมีวินัย

ที่มา <http://www.myfirstbrain.com>